

חסידורה מפורשת

מתוך ספר

"חיים וחסד"

פרשת בשלח

להגה"ק

רבי חיים חייקא מאמדור

(תלמיד המגיד ממעזריטש)

זיע"א

תוכן העניינים

הקדמה.....א

פרק א: גילוי אור החכמה בקריעת ים סוף.....ד

פרק ב: על ידי השירה עשה משה רבינו כלי

להאור.....ח

ניתן להשיג מדי

שבוע

לתרומות, הערות

אה"ק: 03-7200159

ארה"ב: 718-9260874

9260874@gmail.com

עבור גליון "שפת אמת

המבואר" - נא להרשם

באימייל

לשמוע השיעור בשפת אמת

בא"י -0732951385,

בארה"ב (קול הלשון)

7183952440/3/1/2/9

יו"ר המערכת:

הרב יהודה הלוי וינגרטן -

עורך ראשי

הרב מרדכי יעקב שווייד

(מח"ס מנחת חיים)

חברי המערכת:

הרב אברהם ענגלענדער

הרב שמחה פרידמאן

(עורך הגליון "אהבת

שלום המבואר")

הרב יעקב שרגא לויפער

בשלח

הקדמה

הרה"ק רבי חייקא מאמדור היה תלמידו המובהק של המגיד הק' ממעזריטש, ודברי תורתו נכתבו בספרו חיים וחסד. בדברי תורה אלו שכתב בספרו הקדוש שופך רבינו אור על שירת הים שנאמרה על ידי משה רבינו בדווקא, ושבה, באותיות השירה, גנוזים האורות הגדולים שנתגלו בעת קריעת ים סוף, שמכוחם נחקקה האמונה בלבות ישראל ויאמינו בה' ובמשה עבדו, ונתגלה הקב"ה לבני ישראל כזקן מלא רחמים במידת חסדו הגדול שאין לה קץ, ובמידת הגבורה להעניש את הרשעים, ובגודל תפארתו עד שאמרו עליו זה קלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו.

ומבאר רבינו כי באותו זמן אשר נתגלה אור גדול שלא נתגלה מעולם ולא יתגלה עד ביאת המשיח, שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי במראות הנבואה, ועד שאמרו חז"ל (סוטה ל, ב) וכיצד אמרו שירה, עולל מוטל על ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו כיון שראו את השכינה עולל הגביה צוארו ותינוק שמת דד מפיו, ואמרו זה אלי ואנוהו כו' רבי מאיר אומר מנין שאפי' עוברים שבמעי אמן אמרו שירה כו'. וממילא היו צריכים לעשות כלי לאורות אלו, שיהיה להם שיור ויהיו קשורים בקשר של קיימא באותיות התורה לנצח נצחים. ולכן אמר משה שירה כדי לקשר את אורות השירה שיהיו גנוזים באותיות התורה. ומכח זה אנו זוכים מדי יום ביומו לאורות אלו, של גילוי אלקותו ית' בשירת הים, ועד שאמרו חז"ל שכל האומר שירה בעוה"ז זוכה ואומרה לעוה"ב (סנהדרין צא: ועי' במפרשים שם).

וידועים הם דברי הרמב"ן על הפסוק אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ (שיר השירים ב, ז) שכתב כי בבוא לאדם התעוררות אהבת הש"י, יראה לעשות תיכף איזה מצוה וע"י זה יעשה כלי להאהבה, כי המצוה שעושה אדם הוא כמו כלי שתנוח בו זה ההתעוררות שמגיע לו מלמעלה, וזהו עד שתחפץ, כי החפץ הוא כלי, וזהו עד שתחפץ שתעשה לאהבה חפץ וכלי, וכן בנפול עליו יראת הרוממות וכיוצא, ע"ש בדבריו דהענין הוא דהיראה ואהבה הבאים מהש"ת אם אין להם כלי להתצמצם בתוכו אינם מתקיימים, משא"כ כשעושה להם כלי נשארים בקיומם.

וכן הובאו דברי הרמב"ן האלו בספה"ק קדושת לוי (יתרו ד"ה פן) ומבאר על פי זה דמהאי טעמא בשעת מתן תורה שהיה הם לישראל התעוררות מאהבת ויראת הבורא ב"ה על כן ציוה להם הקב"ה מצוה שלא יגעו בהר סיני, ועל ידי זה הביאו את היראה שהתעוררה בהם באותו זמן, לידי כלי קיבול המצמצם את האור שיהיה כפי יכולתם לקבל האור של מעמד הר סיני.

ובמאמר זה מבאר רבינו לנו את פרטי עשיית הכלי לאור ה', דהנה ידוע שכל כלי ברוחניות הוא מורכב ממחשבה דיבור ומעשה, דהינו שמחשבה הוא כלי הפנימי ודיבור הוא כלי האמצעי ומעשה הוא כלי החיצוני, ועיקר המקשר בין המחשבה להמעשה הוא כלי האמצעי שהוא הדיבור, וכמו שידוע שהכלים הם אותיות התורה, אלא שיש אותיות המחשבה שלפני הדיבור, ואחרי הדיבור מתלבשים האותיות במעשה ולכן עיקר עשיית הכלי הוא על ידי הוצאת האותיות בפה.

ומבאר רבינו שבקריעת ים סוף שנתגלה אור גדול ומרומם של גילוי אלקותו ית' בעולם, היה צריך לעשות כלי, ולגודל מעלת האור ורוממותו רק משה רבינו שהיה לו שיכות עצמית לאור נשגב זה היה יכול לעשות כלי לאור, אמנם גם אחר שמשה רבינו שהיה נשמה כללית של כל ישראל עשה כלי לאור היה צריך שישירו ויזמרו עמו בני ישראל שיעשו כלי לאור על ידי אותיות הדיבור היוצאות מתוך פיהם מתוך "כלות" הנפש.

ואיתא מהמגיד הק' ממעזריטש כי "כלי" הוא מלשון כלות הנפש, והדברים תואמים עם דברי הרמב"ן עה"פ עד שתחפץ כי החפץ קרוי כלי, וגם החפץ ענינו רצון פנימי חזק מלשון "אם לא יחפוץ האיש", והענין הוא דכשנותנים לאדם איזה שפע אור וחיות אלקות מלמעלה, עליו להכין את כלי המחשבה דיבור ומעשה שלו לקבל אותו האור על ידי האותיות, שהאותיות הם ממוצע בין הקב"ה ובין ישראל מלשון "ביני ובין בני ישראל

אות היא לעולם", ודהיינו שהקב"ה האציל את האותיות שיש בהם בבחינת מחשבה דיבור ומעשה בשלוש בחינות שבהם טעמים נקודות אותיות, על מנת שכשיתקשר האדם לאותיות יוכל האדם לקשר בהם המחשבה ודיבור ומעשה שלו, ומתאחדים כולם כאחד לקבל את האור הנשגב הזה, עד שיתעורר הרצון והדבקות בכל המחשבה דיבור ומעשה שלו, ולא יהיה הרצון גנוז רק בהעלם בפנימיות נפשו אלא יתפשט לכל האיברים הרוחניים והגשמיים ואז יוכל לקבל את האור כראוי.

והרי זה מוסר השכל גדול מאוד לכל זמן ועת שיש לאדם התרוממות, אם מחמת הזמן אם מחמת המקום ואם מחמת צדיק המשפיע עליו אור מקיף, שאפילו אם באותו שעה מרגיש בחוש איך נפשו מזדככת ומתרוממת ומתדבקות בקדושת הצדיק או המקום או הזמן, אם לא יתעורר מעצמו באהבה באותיות התורה או התפילה או בשירה וזמרה לא ישאר מאותו האור שיוור של קיימא. וכמו שאנו רואים מנהג צדיקים שנהגו שבשוה"ט מזמרים החסידים ניגוני שירה והתעוררות ודבקות, ועושים כלי לאור שמקבלים מחמת הזמן והמקום והצדיק.

ומבאר רבינו במאמר זה שעל ידי זה שעושים כלי להאור זוכים לעשות מהאור שהיה עד עכשיו בבחינת "פלא" מופשט למעלה מהשגה, שיהיה בבחינת "אלף" בבחינת האור המושג מלשון "אאלפך חכמה", ועל ידי זה יזכה האדם שיהיו לו השגות בפועל בעבודת ה' ויוכל לדעת את הדרך אשר ילך בה וכאמור כי על ידי כן נכנס האור אליו בבחינה של התלבשות והשגה פנימית.

פרק א'

גילוי אור החכמה בקריעת ים סוף

אז ישיר משה וגו' (שמות טו) הנה בשעת קי"ס היתה הקריעה ע"י אורות גדולים שירדו מאת הקב"ה והיה משה רוצה להחזיר את האורות לשרשן וא"א להחזיר אלא ע"י הדיבורים ואותיות, אותיות א"ז א' חכמה ז' מלכות מדרגה הז' ומשה היה דבוק ומקושר באין והיה יכול להוריד השפע למטה במדריגה הז'.

אז ישיר משה וגו' (שמות טו) הנה בשעת קריעת ים סוף היתה הקריעה ע"י אורות גדולים שירדו מאת הקב"ה והכיניו אור הוא כינוי לחיות אלקותו ית' אשר נתגלה לתחתונים ברצונו הטוב^א. וכאשר עמדו בני ישראל על הים השפיע להם הקב"ה אור ושפע גדול, טובה גדולה וחסד שאין למעלה ממנו שהיה בו הצלת כל ישראל וגילוי אלקותו ית' באופן שהיה נראה לעינים עד שאמרו עליו זה קלי ואנוהו.

והיה משה רוצה להחזיר את האורות לשרשן כאשר הבורא ב"ה מגלה את אורו לבני אדם על ידי חסד ושפע שנותן להם שזה נקרא "אור ישר" שהקב"ה מתגלה ומקרב אורו לתחתונים, אזי צריכים ישראל להחזיר לו האור דהיינו על ידי שנתקרב אליו על ידי השתוקקות ועבודת ה'י^ב, ואם אינו עושה כן יכול להיות להחיצונים יניקה מהשפע, דהינו שיהיה בבחינת וישמן ישורון ויבעט וכדומה, "הנה האדם הוא והנה המים הצלולים שנמשכים לו יכולים ח"ו להתטנף, על כן לא יניח האדם המים הצלולים להטנף בתוך כלי העכור כו' אלא

הוספות והערות

- א. כל שפע ושפע שירד לעולם נקרא אור, והכיניו "אור", הוא משום שכל ענין רוחני מושלים אותו באיזה ענין גשמי שהוא משל לאותו ענין, ומכיון שהאור הוא חומר הכי זך ורוחני מכל הנבראים הגשמיים, מפני שאינו מושג לא במישוש ואפילו בחושים הזכים כשמיעה וריח וטעם אלא בראיה בלבד, על כן בחרו חכמי הדורות לכנות השפע בשם אור.
- ב. כי כל מקבל צריך להיות גם כן משפיע, ואין בדרך הקדושה להיות לאדם רצון לקבל ולא להשפיע שזה תכלית הרע והחושך, ולכן אנו מחזירים להקב"ה האור שנותן לנו על ידי שאנו משתוקקים אליו ועובדים אותו. והאופן לעשות זאת הוא על ידי שעושה להאור כלי באותיות התורה וכמבואר לקמן.

יגביהם למעלה לשרשם^ג, כלומר שורש האורות הוא הבורא ב"ה א"ס שהוא האציל את כל האורות, וכאשר האדם מגלה מלכות שמים על ידי אותו השפע שנותנים לו הוא חוזר ומקשר את השפע לשורשו באופן שאינם החיצונים יכולים לינוק ממנו.

ועוד טעם כי אז כשעושה פעולה על ידי האור, נשאת ההארה בכלי של קיימא. משא"כ קודם לכן "שהוא מופלא ומכוסה מהאדם ולא בא עדיין השפע בכלים" (לשון רבינו בהמשך הדברים).

ואי אפשר להחזיר אלא ע"י הדיבורים ואותיות איתא מהאר"י ז"ל שאותיות התורה הם כלים, שבהם מתלבש האור. ומטעם זה כל האורות שאנו מקבלים בעולם הזה הם על ידי אותיות התורה שהם כלים לאורות העליונים. אבל עתה בקריעת ים סוף שהיה אורות גדולים ועדיין לא נתגלו באותיות התורה אז היו בבחינת אורות בלי כלים.

והטעם שהאותיות נקראים 'כלים' מבואר מפני שהאור בלי כלי הוא בחינה שאי אפשר להשיג אותה, כמו שאי אפשר להשיג את הנשמה בלי הגוף שהוא כלי אל הנשמה, ורק על ידי האותיות הגייתן ואמירתן שהם מושגות, ובהם כלולים האורות שהם בבחינת טעמים ונקודות של האותיות, האדם יכול להמשיך את האור אליו. וכלשון רבינו "האותיות הוא כמו כלי שקורין שפאקטי"ו והוא נקרא אספקלריא המאירה שמביטין בו למרחוק, כן הרוצה לראות הבורא יתברך יראה אותו על ידי האותיות דהיינו שישים כח אין סוף שהוא יראה ואהבה בתוך האותיות"^ד.

והנה עבודה זו לעשות כלים לאורות היא על ידי שממשיכים את האור לבחינת המלכות, דהיינו שבעשרת הספירות נמדד האור שבחכמה כאילו הוא אור בלי כלי (בערך המלכות), והמלכות הוא כלי לקבל את אור החכמה^ה, וע"ד עבודה הכוונה שלגבי כנסת ישראל, שבהם מתגלה מלכותו של הקב"ה, אזי כשנתגלה האור על ידי גילוי אלקותו על ידי קריעת ים סוף, הרי זה בבחינת אור של חכמה, אור מופשט

הוספות והערות

- ג. לשון רבינו ע' ל"ב ד"ה הנה.
- ד. עמ' ד' ד"ה האותיות.
- ה. כמו שכתב רבינו (ע' ל"ג ד"ה חושן) "וזהו כל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה, פירוש שם הוא מלכות שם מלשון שימה האור שנמשך להעבודה, ומלכות הוא הכלי שעל ידה נמשך האור, וכל המשכה שלא נמשך בתחלה להכלי אינה המשכה.

שהוא שכלי בלבד, שכל הרואה קריעת ים סוף רואה שיש אלוקים שופטים בארץ ומעצמו אומר זה קלי ואנוהו, ונפשו משתוקקת לשרשה ובלב כל הרואה מתעורר בהירות האמונה וידיעת מציאות ה' יתברך שזה בבחינת מחשבה בלבד, וזה מה שנאמר "ויאמינו בה" ובמשה עבדו", אבל אין מתגלה האור הזה באופן של עבודת ה' וקבלת עול מלכות שמים למעשה, ולצורך זה צריך להמשיך את האור עד לבחינת המלכות הנתגלה בדיבורי, והיא - המלכות - כלי לכל האורות, דהיינו שעל ידי קבלת עול מלכות שמים אז בני ישראל זוכים לקבל את כל האורות באופן שיהיה אור של קיימא.

עתה מבאר רבינו איך נרמז עבודה זו של משה רבינו בתיבות אז ישיר שרומזים על המשכת האור מלמעלה למטה, אותיות א"ז א' חכמה ז' מלכות מדרגה הז' כל שפע ושפע שמתגלה בתחתונים הוא על ידי ירידה מדרגה לדרגה, בעשרת הספירות חכמה בינה כו' עד מלכות. חכמה הוא מקור השפע ומשם יורד ומתגלה בבינה, ועבודת משה רבינו היה להמשיך את האור עד להמלכות ששם התגלות האור, כמלך המתגלה לפני בני עמו. והאותיות א' ז' מרמזים על זה, א' מרמז על חכמה שהוא תחילת השפע כא' שהיא ראשונה לאותיות, והאות ז' מרמז על מלכות שהיא מדרגה הז', (אע"פ שהיא עשירית בסדר הספירות, היא שביעית למידות חג"ת נהי"ם).

ומשה היה דבוק ומקושר באין. משה רבינו היה בטל לה' במציאות ממש "עד שלא ידע אם ישנו בעולם אם לאו", ו"לא היה עושה מעשיו רק לעשות נחת רוח להשם יתברך שיקבל כל חיותו כביכול, ו" ועל ידי זה זכה להגיע לדרגת אור החכמה שאין בו שום מציאות מצומצמת ומושגת משום שהוא נקרא "קדמות השכל", שדרגה זו היא מקור השכל, אבל אור החכמה מרוב עמקו אינו מושג, אבל מי שמקושר להשם יתברך בביטול כל מהותו, יכול הוא להתקשר גם למדרגת אין, כמו שאדם מקושר לגופו ומרגיש מכאוביו גם במה שאינו שייך להשיג על פי שכל,

הוספות והערות

ו. ויש להביא בזה מה שכתב רבינו (ע' ל"ב ד"ה גבורי) וז"ל, הנה הדבור שאצלנו הוא מעולם הדבור שאצל הקב"ה פירוש שאין זה הדבור עצמו אלא בהדבור שאצלנו אנו מעוררין כח הדבור שאצל הקב"ה על ידי שאנו מחברין הדבור לקול שהוא בא מהבל הלב וזהו עושי דברו לשמוע בקול דברו, כשיקבץ הדבור להקול אז יהיה עושי דברו שיהא להדבור קיום והעמדה. עכ"ל.

ז. לשון המגיד ממזריטש.

ח. לשון רבינו חיים וחסד ע' 17 ד"ה איתא.

משום שנפשו וגופו מקושרים בתכלית ההתקשרות בזה ובכא, וכל מה שיש בגוף גם מה שאינו נראה לעינים ואינו נשמע לאוזן משפיע על הנפש, וכך מי שבטל להשם יתברך בתכלית הביטול ממש הוא יכול להתקשר גם בבחינה זו הנקראת אין.

וכן כותב רבינו בענין אופן ההתקשרות בחכמה שהיא "אין", שעל ידי ידיעת ביטול המציאות שיודע בהרגשת כל חושיו שאין שום מציאות בעולם רק כח הפועל – הבורא ב"ה – בנפעל. "הנה יש משכיל והוא נקרא קדמות השכל והוא החכמה, והוא "פורת" שממנו פרים ורבים שכליות לאדם, והנה כל העולם נברא בכ"ב אותיות על ידי צירוף אותיות ועל כן נקרא החכמה 'כל', שכוללת כל העולם כמו שכתוב "כולם בחכמה עשית", ויכול האדם להמשיך מהמשכיל מחשבות חדשות, שהם צירופי אותיות על מנת שיכלל את עצמו מקודם באפיסת השכל שנקרא "אין", וידע שאין בכל העולם אלא כח הפועל בנפעל כמו גרעין הנזרע ונפסד תחילה ואח"כ צומח^ט.

והיה יכול להוריד השפע למטה במדריגה הז' כפי שהאדם מתדבק בספירות הקדושות, חכמה ובינה, כן הוא יכול להמשיך שפע מלמעלה למטה, כי הספירות הקדושות שבהם משפיע הקב"ה את השפע להברואים, חיותם ונשמתם הוא עבודת בני ישראל, כי איתא בספרי המגיד ממעזריטש, שמציאות כל הספירות הם כביכול שורש ישראל עצמם, דהיינו שהכתר שנקרא רצון, והוא מה שעלה כביכול לפניו ית' השעשועים שעתידים להיות כשישראל יעשו רצונו, ומציאות השעשועים עצמו הזה שעלו במחשבתו הם המחשבה הראשונה שהיא שורש תחילת התהוות העולם, וכך החכמה היא מה שעלה לפניו שיעבדוהו בכח האין וביטול היש ויקשרו אליו את השכל כי החכמה היא שורש וקדמות השכל וכו' והיוצא מזה שמשו רבינו על ידי שהיה מקושר בכל הספירות, דהיינו שקישר את כל חלקי נפשו להבורא ב"ה והיה דבוק גם בבחינת החכמה שהוא אין על ידי זה היה יכול להמשיך את אור החכמה שהוא גילוי מציאות ה' בעולם להמלכות, ולכן על ידי משה רבינו שנטה את ידו על הים ובקעהו.

הוספות והערות

ט. המשך דבריו הק' שם: והנה אמרו ז"ל לא מסתפי מר מעינא בישא אמר לו מזרעא דיוסף קאמינא אני מחובר תמיד בהחכמה שנקרא יוסף ואין אני ירא ממחשבות בטלות, וזהו שכתוב "הרם את מטך ונטה את ירך עם הים ובקעהו" פירוש שתרום את הטיה שלך עם הידים שלך שהם היראה והאהבה, "על הים" שהחכמה נקרא ים ובקעהו תוציא משם מחשבות חדשות".

וכמו שכותב רבינוי "וזהו שכתוב "הרם את מטך ונטה את ירך עם הים ובקעהו" פירוש שתרומם את הטיה שלך עם הידים שלך שהם היראה והאהבה, "על הים" שהחכמה נקרא ים ובקעהו תוציא משם מחשבות חדשות".

וטעם הדבר שרק משה רבינו היה יכול לעשות כן, הוא מפני שרק מי שמקושר בעצמותו באור החכמה, ואין האור למעלה מהשגתו, יכול הוא להכין כלי לאור הזה. משל למה הדבר דומה? לצדיק ותלמידיו שמרגישים כולם את אור השבת בכיסופים ורשפי אש, אבל החילוק הוא שהצדיק היות והוא מבין את מהות האור המתגלה באותה השעה הוא יודע איך להמשיך את האור לידי עבודה למעשה, משא"כ פשוטי העם מרגישים רק עונג קרבת אלוקים בעלמא, אבל אין להם כח והבנה להמשיך אותו למעשה. וכן הדבר, משה רבינו היות והיה מקושר באור החכמה יכול היה להכין תיבות מתאימים לפי גודל האור שנתגלה באותה שעה, האור של "זה קלי ואנוהו, אלקי אבי וארוממנהו", וכל הנאמר בשירת הים.

פרק ב'

על ידי השירה עשה משה רבינו כלי להאור

ואז אמר משה שירה כי אותיות אל"ף א' הוא חכמה ל' הוא חכמה והבינה שמלמדים לאדם והפ' הוא פה, כלומר עד שמגיע לדיבור שהוא המדרגה התחתונה שבאדם, וקודם התחברות באין וקודם הורדת השפע אל הדיבור נקרא פל"א היפך אותיות אל"ף שהוא מופלא ומכוסה מהאדם ולא בא עדיין השפע בכלים כמ"ש בספרים פלא הוא רחמים פשוטים, מחמת שלא בא השפע בכלים וצימצום, הדיבור חושק להיות דבוק במקורו והוא החכמה, וע"י כשיאיר מההבנה אל הדיבור עי"ז מעלה אותו (הדיבור) לשורשו.

ואז אמר משה שירה מכיון שבקיעת הים היה על ידי המשכת כח החכמה לעולם הזה, ובקריעת ים סוף נתגלו אורות החכמה עד שכביכול ראו אותו ית"ש בבחירות גדולה שענין זה בא מכח החכמה שהיא דרגה שבה מתגלה לאדם בחירות גדולה בבחינת ראייה ממש, וכאמור שמשה רבינו רצה שיהיה לאורות אלו כלים

י. שם בהמשך הד"ה הקודם שכותב על חכמה שהיא אין.

שהיו מקושרים בשרשם העליון, על כן אמר שירה, שעל ידי זה קישר את האור לשרשו, וכמו שממשיך ומבאר רבינו -

כי אותיות אל"ף מרמזים על חיבור האור לשרשו, כי **א'** "אלף" מלשון אאלפך חכמה^א, הוא חכמה כי הא' יש בו צורת קן שמחבר זה לזה שני יודי"ן, יו"ד מעל הקו ויו"ד מתחת הקו כנגד החכמה עילאה והחכמה תתאה שנרמזות באות י', ל' "למד" מלשון לימוד הוא חכמה והבינה שמלמדים לאדם א' מרמז על החכמה כמו שהיא לפני התגלות, וכלשון רבינו "קדמות השכל" שהיא מקור כל השכלים, אבל אחר כך יש עוד דרגה שהחכמה באה לידי גילוי על ידי נ' שערי בינה שהם האחד מהחכמה והמ"ט מהבינה, דהיינו שעל ידי התבוננות בהחכמה מתפשטת החכמה לנ' שערים להיות ההבנה בהרחבה גדולה. והפ' הוא פה, כלומר עד שמגיע לדיבור שהוא המדרגה התחתונה שבאדם שמשם רבינו המשיך את אור החכמה עד שבא לידי גילוי במדרגה התחתונה, שהיא הדיבור שעל ידו מתגלה הבורא ב"ה בעולמות התחתונים.

וקודם התחברות ב'אין' וקודם הורדת השפע אל הדיבור נקרא פל"א היפך אותיות אל"ף שהוא מופלא ומכוסה מהאדם ולא בא עדיין השפע בכלים כי אור החכמה הוא מקור השפע, וכמו שאור החכמה מכוסה מהאדם כך האורות שנתגלים בעולם על ידי החכמה שהיא מקור הספירות הם מכוסים ונעלמים ואי אפשר להתגלות על ידם כבוד שמים בלי הדיבור, כמ"ש בספרים פלא הוא רחמים פשוטים מחמת שלא בא השפע בכלים וצימצום מטעם זה עצמו גם כאשר אדם מתקשר עצמו ב"אין" על ידי שמבטל את עצמו בכיטול גמור, אזי הוא זוכה לעורר רחמים גדולים, שאין בהם שום דין, כי החכמה אין בה דינים משום שהיא בבחינת אין, דהיינו שהשפע שם עדיין לא בא לידי גילוי, וכל ענין הדינים והצמצומים מתעורר רק בעת גילוי השפע וחלוקתו למידות שזה ספירת הבינה, כי על ידי זה מתעורר דין כמה יכולים המקבלים לקבל לפי ערך זכות כליהם, שזה תלוי במעשה התחתונים שכל אחד יש לו שורש בהספירות העליונות ויכול לקבל את האור כפי מעשיו הטובים שעל ידי זה מכין את עצמו להיות כלי לקבלת האור.

הוספות והערות

לעשות כלי לאור

ידועים הם דברי הרמב"ן על הפסוק אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ (שיר השירים ב, ז) כתב הרמב"ן בבוא לאדם התעוררות אהבת הש"י, יראה לעשות תיכף איזה מצוה וע"י זה יעשה כלי להאהבה, כי המצוה שעושה אדם הוא כמו כלי שתגוד בו זה ההתעוררות שמגיע לו מלמעלה, וזהו עד שתחפץ, כי החפץ הוא כלי, וזהו עד שתחפץ שתעשה לאהבה חפץ וכלי, וכן בנפול עליו יראת הרוממות וכיוצא, ע"ש בדבריו הענין הוא דהיראה ואהבה הבאים מהשי"ת אם אין להם כלי להתצמצם בתוכו אינם מתקיימים, משא"כ כשעושה להם כלי נשארים בקיום.

וכן הובא דברי הרמב"ן האלו בספה"ק קדושת לוי (יתרו ד"ה פן) ומבאר על פי זה דמהאי טעמא בשעת מתן תורה שהיה הם לישראל התעוררות מאהבת ויראת הבורא ב"ה על כן ציזה להם הקב"ה מצוה שלא יגעו בהר סיני, ועל ידי זה הביאו את היראה שהתעוררה בהם באותו זמן, לידי כלי קיבול המצמצם את האור שיחיה כפי יכולתם לקבל האור של מעמד הר סיני.

ובמאמר זה מבאר רבינו לנו את פרטי עשיית הכלי לאור ה', דהנה ידוע שכל כלי ברוחניות הוא מורכב ממחשבה דיבור ומעשה, דהינו שמחשבה הוא כלי הפנימי ודיבור הוא כלי האמצעי ומעשה הוא כלי החיצוני, ועיקר המקשר בין המחשבה להמעשה הוא כלי האמצעי שהוא הדיבור, וכמו שידוע שהכלים הם אותיות התורה, אלא שיש אותיות המחשבה שלפני הדיבור, ואחרי הדיבור מתלבשים האותיות במעשה ולכן עיקר עשיית הכלי הוא על ידי הוצאת האותיות בפה.

ומבאר רבינו שבקריעת ים סוף שנתגלה אור גדול ומרומם של גילוי אלקותו ית' בעולם, היה צריך לעשות כלי, ולגודל מעלת האור ורוממותו רק משה רבינו שהיה לו שיכות עצמית לאור נשגב זה היה יכול לעשות כלי לאור, אמנם גם אחר שמשה רבינו שהיה נשמה כללית של כל ישראל עשה כלי לאור היה צריך שישירו ויזמרו עמו בני ישראל שיעשו כלי לאור על ידי אותיות הדיבור היוצאות מתוך פיהם מתוך "כלות" הנפש.

ואיתא מהמגיד הק' ממעזריטש כי "כלי" הוא מלשון כלות הנפש, והדברים תואמים עם דברי הרמב"ן עה"פ עד שתחפץ כי החפץ קרוי כלי, וגם החפץ ענינו רצון פנימי חזק מלשון "אם לא יחפוץ האיש", והענין הוא דכשנותנים לאדם איזה שפע אור ודחיות אלקות מלמעלה, עליו להכין את כלי המחשבה דיבור ומעשה שלו לקבל אותו האור על ידי האותיות, שהאותיות הם ממוצע בין הקב"ה ובין ישראל מלשון "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם", ודהיינו

שהקב"ה האציל את האותיות שיש בהם בבחינת מחשבה דיבור ומעשה בשלוש בחינות שבהם טעמים נקודות אותיות, על מנת שכשיתקשר האדם לאותיות יוכל האדם לקשר בהם המחשבה ודיבור ומעשה שלו, ומתאחדים כולם כאחד לקבל את האור הנשגב הזה, עד שיתעורר הרצון והדבקות בכל המחשבה דיבור ומעשה שלו, ולא יהיה הרצון גנוז רק בהעלם בפנימיות נפשו אלא יתפשט לכל האיברים הרוחניים והגשמיים ואז יוכל לקבל את האור כראוי.

והרי זה מוסר השכל גדול מאוד לכל זמן ועת שיש לאדם התרוממות, אם מחמת הזמן אם מחמת המקום ואם מחמת צדיק המשפיע עליו אור מקיף, שאפילו אם באותו שעה מרגיש בחוש איך נפשו מזדככת ומתרוממת ומתדבקת בקדושת הצדיק או המקום או הזמן, אם לא יתעורר מעצמו באהבה באותיות התורה או התפילה או בשירה וזמרה לא ישאר מאותו האור שיור של קיימא. וכמו שאנו רואים מנהג צדיקים שנהגו שבשוה"ט מזמרים החסידים ניגוני שירה והתעוררות ודבקות, ועושים כלי לאור שמקבלים מחמת הזמן והמקום והצדיק. ומבאר רבינו במאמר זה שעל ידי זה שעושים כלי להאור זוכים לעשות מהאור שהיה עד עכשיו בבחינת "פלא" מופשט למעלה מהשגה, שיהיה בבחינת "אלף" בבחינת האור המושג מלשון "אאלףך חכמה", ועל ידי זה יזכה האדם שיהיו לו השגות בפועל בעבודת ה' ויוכל לדעת את הדרך אשר ילך בה וכאמור כי על ידי כן נכנס האור אליו בבחינה של התלבשות והשגה פנימית.

ובכל זמן שאין הדעת דקדושה בגילוי, אזי מתגברת הדעת דקליפה שהוא פרעה, והוא התעוררות הרגשת הנפש הבהמית ברוב גסותה להסתיר על נפש אלוקות, והיא הדעת שרוצה רק הנאת עצמו וכבודו ותאוותו. ובאותם שנים שהיו ישראל במצרים היה הדעת שלהם בגלות ולכן ינק פרעה הדעת עד שאמר "מי ה' אשר אשמע בקולו". והוציאנו ה' מתחת ידו בכח גדול אני ולא מלאך אני ולא שליח, כי השגת הדעת היא עצמות אור א"ס ב"ה, וביותר בגמר יציאת מצרים עד שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, מפני שבכח הדעת בא האדם להשגה יותר גדולה מאשר מראות הנבואה הבאים לצדיק וקדוש בהשגה הנבואה שהם באים במראה והשגה (וכמבואר ברמב"ם בהל' אלו).

ולכן אומרת התורה "דע את אלקי אביך ועבדהו", העבודה למעשה בא דווקא על ידי הדעת, כי החכמה והבינה מוגבלים לכלי השכל ואינם יכולים להתפשט לאיברים לעורר בהם עבודת ויגיעת בשר אלא על ידי הדעת שהיא השגה עצמית ומתפשטת לכל האיברים והיא מגדלת את חיות כל האיברים, עד שאפילו העקב של האדם מרגיש במציאות אלקותו ית'

כמו שפירשו הצדיקים על הפסוק "והיה עקב תשמעון". והידיעה הודרת עד נקודת הלב ג"כ "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד". וכמו שכתבו צדיקים (ד"ח פ' ויקרא ועוד) כי הדעת היא עומק ההכרה, והקטן אין לו דעת, שהקטן הגם שיודע לפלפל בכל דבר חכמה אינו מכיר בעומק הענין ובאמיתותו, ולכן מעשה הקטן אינו חשוב מעשה מפני שאינו מבין ומקושר לפעולותיו והוי כמעשה קוף בעלמא, וגם אדם שגדול הוא בשנים אם אינו מקשר דעתו בדעת קונו, כקטן הוא נחשב בקדושה.

**אם ברצונכם שהגליון "חסידות מפורשת" יופץ בעיר סגוריתכם בקביעות
ניתן לשלם הוצאות ההפצה בעירכם
על ידי התקשרות למכוננו**